

Къырал жумушла

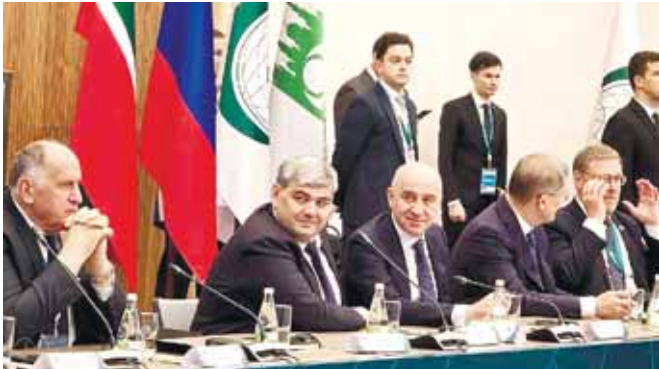
Бек башы — бирге ишлеу бла келишулукке келирге

КЪМР-ни Башчысы Казбек Кокков Татарстанны ара шахарында бардырылган «Россей — Ислам дуния. KazanForum: 2024» деген XV халкыла аралы экономика форумга кытышады.

«Къарындаш Татарстан Республикага эки куннге маъналы жыйылыуа кытышур ючюн келгеме. Анда кеп жумуш тамаларга тошерикти — асламысында регионга, башка къыралла бла да экономика эмда маданият байламлыкъла кыраууну кыйгысы тилликте. Ишбизни не къадар тынгылы бардырырга керюшрикбиз, аны юсюнден билдиргеней турлукъбуз. Къазан бизге жарыкъ кюню бла тобегенди. Бек ариу шахарды!» — деп жазганды республиканы Башчысы телеграм-каналында.

Форумуну биринчи маъналы ишине «Россей — Ислам дуния» деген стратегия кыаум бардыргъан жыйылы саналганды. Ол Башир Рамеев аты ИТ-паркда этгенди. Анда сөз кеп къыралладан бла халкыладан кыраилган дунияны тюзлук бла эмда къоркъуусуз айтнууну юсюнден барганды.

«Россей — Ислам дуния» деген стратегиялы кыаум Россейни бла Ислам жаны бла бирге ишлеуно биригиуоне кирген къыралланы араларында байламлыкъла тохтатырыуу бла 2006 жылдан берди ишлейди. «Россей — Ислам дуния: KazanForum» форум а аллай байламлыкъла кыраууну баш майдан-

ларындан бирди. Былыр Россей Федерацияны Президентини Указы бла анга федерал даража берилгенди. Ол заманда Къазандагы форумга 80 къыралны келечилери кытышхан эдиле эмда 130-дан

артыкъ келишимге къол салынган эди. Бусагъатда Россейни, аны регионларында Ислам жаны бла бирге ишлеуно биригиуоно къыралланы араларында сатыу-алуу-экономика, илму-техника, социал эмда маданият байламлыкъланы андан ары бардырыуно онглары сюзоле турадыла, деп билдиргенди КЪМР-ни Башчысыны бла Правительство-суну пресс-службасы.

Ахшы байламлыкъланы майданы

КЪМР-ни Башчысы Казбек Кокков «Казан» агропромышленный паркда — Россей — Ислам дуния. KazanForum: 2024» форумуну баш майданларындан биринде болганды. Бююнлюкде ол АПК-ны келечилерини инвестиция башламчыкъларына бла ишчи байламлыкъларына ахшы онгду.

Республиканы оюночусу мында алчы ата журту эмда тыш къыраллы эл мюлк эмда жарашдырыуучу предпритиялары чыгъарган затта бла, аланы эм эми сынамлары бла да шагъырейленгенди.

Казбек Кокков кёрюмге кытышханланы сынам жаны бла эки жанлы эмда ишчи байламлыкъланы жортопсулери Къабарты-Малкъарга, Шимал Кавказын башка регионларына да хайыры болууларына ий-нанганын билдиргенди.

Бу документте 8 майда, РФ-ни Президентини Владимир Путин къуллугъуну толтурууга киришкен кюнню экинчисинде къол салынган оюну къоркъуустоу тарапы аны магъаналыгъын. Россей Федерацияны тарых жаны бла жарыкъландырылган тарых кырал политиканы мурдурун тохташдырыу — стратегиялы мадарла белгиленген документлени къабыл кёрюуны андан ары бардыргъан жумушду. Ол къыралны миллет сейирлерини кырауулауу бла байламлыды. Алгъаракъланда къабыл этилген документлени араларында 2025 жылга дери Россей Федерацияны кырал миллет политикасын бардырыуно, Россейни миллет тёрелерин сакълау эмда кючлеу жаны бла кырал политиканы баш жортууларын белгилерчады.

Мен оюм этгенден, ол бек маъналы документ, нек дегенде Россейде жашагъан битеу халкылары сейирлерини кырауулауу къабыл этилген документте 8 майда, РФ-ни Президентини Владимир Путин къуллугъуну толтурууга киришкен кюнню экинчисинде къол салынган оюну къоркъуустоу тарапы аны магъаналыгъын. Россей Федерацияны тарых жаны бла жарыкъландырылган тарых кырал политиканы мурдурун тохташдырыу — стратегиялы мадарла белгиленген документлени къабыл кёрюуны андан ары бардыргъан жумушду. Ол къыралны миллет сейирлерини кырауулауу бла байламлыды. Алгъаракъланда къабыл этилген документлени араларында 2025 жылга дери Россей Федерацияны кырал миллет политикасын бардырыуно, Россейни миллет тёрелерин сакълау эмда кючлеу жаны бла кырал политиканы баш жортууларын белгилерчады.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2024 жылда 25 мартда чыгъарылган 17-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген Къабарты-Малкъар Республиканы чакъырыу комиссиясыны кыауумна тозетиле кийириуно юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

- ### УКАЗЫ
- «Инсанланы аскер къуллугъа чакъырыуу жалчытыу амаланы юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2024 жылда 25 мартда чыгъарылган 17-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген Къабарты-Малкъар Республиканы чакъырыу комиссиясыны кыауумна былай тозетиле кийириге:
 - Къабарты-Малкъар Республиканы чакъырыу комиссиясыны баш кыауумунда: къошарга М.Х. Мурукулу — Къабарты-Малкъар Республиканы Саулук сакълау министрствосуну «Республика клиника болница» саулук сакълау кырал бюджет учрежденисны врач-хирургун; чыгъарырга Э.Х. Каровун;
 - Къабарты-Малкъар Республиканы чакъырыу комиссиясыны резерв кыауумунда: къошарга Э.Х. Каровун — Къабарты-Малкъар Республиканы Саулук сакълау министрствосуну «Республика клиника болница» саулук сакълау кырал бюджет учрежденисны врач-хирургун; чыгъарырга Ф.Х. Баваян.
 - Бу Указ анга къол салынган кюнден кючлене киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **К. КОКОВ**
Нальчик шахар, 2024 жыл 13 май, 35-УГ

Оюм

«Тарых илмузга сейирлерин болгъан хар инсанны да буйрукъ бла шагъырейленирге чакъырама»

Россейни Президентини 2024 жылда 8 майда чыгъарылган 314-ю номерли буйрукъууу бла Россей Федерацияны Тарых жаны бла жарыкъландырыуу кырал политиканы мурдуру тохташдырылганды. Указын юсюнден кесин оюмун КЪМР-ни Правительство-суну Председателин орунбасары — министр Залим Кашироков айткъанды.

Бу документте 8 майда, РФ-ни Президентини Владимир Путин къуллугъуну толтурууга киришкен кюнню экинчисинде къол салынган оюну къоркъуустоу тарапы аны магъаналыгъын. Россей Федерацияны тарых жаны бла жарыкъландырылган тарых кырал политиканы мурдурун тохташдырыу — стратегиялы мадарла белгиленген документлени къабыл кёрюуны андан ары бардыргъан жумушду. Ол къыралны миллет сейирлерини кырауулауу бла байламлыды. Алгъаракъланда къабыл этилген документлени араларында 2025 жылга дери Россей Федерацияны кырал миллет политикасын бардырыуно, Россейни миллет тёрелерин сакълау эмда кючлеу жаны бла кырал политиканы баш жортууларын белгилерчады.

Мен оюм этгенден, ол бек маъналы документ, нек дегенде Россейде жашагъан битеу халкылары сейирлерини кырауулауу къабыл этилген документте 8 майда, РФ-ни Президентини Владимир Путин къуллугъуну толтурууга киришкен кюнню экинчисинде къол салынган оюну къоркъуустоу тарапы аны магъаналыгъын. Россей Федерацияны тарых жаны бла жарыкъландырылган тарых кырал политиканы мурдурун тохташдырыу — стратегиялы мадарла белгиленген документлени къабыл кёрюуны андан ары бардыргъан жумушду. Ол къыралны миллет сейирлерини кырауулауу бла байламлыды. Алгъаракъланда къабыл этилген документлени араларында 2025 жылга дери Россей Федерацияны кырал миллет политикасын бардырыуно, Россейни миллет тёрелерин сакълау эмда кючлеу жаны бла кырал политиканы баш жортууларын белгилерчады.

Мен оюм этгенден, ол бек маъналы документ, нек дегенде Россейде жашагъан битеу халкылары сейирлерини кырауулауу къабыл этилген документте 8 майда, РФ-ни Президентини Владимир Путин къуллугъуну толтурууга киришкен кюнню экинчисинде къол салынган оюну къоркъуустоу тарапы аны магъаналыгъын. Россей Федерацияны тарых жаны бла жарыкъландырылган тарых кырал политиканы мурдурун тохташдырыу — стратегиялы мадарла белгиленген документлени къабыл кёрюуны андан ары бардыргъан жумушду. Ол къыралны миллет сейирлерини кырауулауу бла байламлыды. Алгъаракъланда къабыл этилген документлени араларында 2025 жылга дери Россей Федерацияны кырал миллет политикасын бардырыуно, Россейни миллет тёрелерин сакълау эмда кючлеу жаны бла кырал политиканы баш жортууларын белгилерчады.

тарыхларына адамланы кеп къараларына торлендирге ашыкъгандыла, миллетлени бир белгилерге кыауу этгенди. Кеп халкыны Россейни жашауунда тарых илму маънасы улууду. Къыралыбызны битеу дуния тарыхы бла айнууга этген къошумчулуугу улуу болганын белгилегенди тышында да, аны бирлигине заран тишмезча этуоно маънасы улууду. Буйрукъда айтылганды Россей кесини кеп ёмюрою тарыхы бла айнууну жолунда орус эм башка миллетлени Евразияны тенгинде бирикдирген кыралды деп. Ол миллет-тёре эм маданият тарыхы байлыканы сакъларга айланган документ болганын эни белгилерге сюеме. Бу затлага Россейни улуу маъналы берген кырал саулук дунияда да жокъду, деп айттыргы болуукъбуз.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жукъгъан ауруулазга къажар мадарла къалай мамланганларына къарагъангыла

Биринчиден, сөз жукъгъан ауруулазга къажар мадарланы юслеринден барганды. Докладчы айткъанды, республикада артыкъда къоркъуулу жукъгъан аурууланы жайылуларына къажар вакцинала бардыла, аланы сатыу алырга ахш федерал бюджетден бөлөнеди. Дарман заманында салынганны хайырланды силегей, кутурган ауруу, юй къанаты грип дегенча къыйын аурууланы жайылулары тылырга онг барды. Былыр эпидемиология жаны бла ышанлыкълы жальчыты мурат бла профилактика дарманла толуспулэй салынганды.

Былыр республикада брүүлелл жайылган 30 жер ачыкъланганды, аладан 23-ю тазаланганды, бу жаны бла жумушла андан ары бардырылды. Аны аллында жыл бла тенгештиргенде, ол жукъгъан малланы саны азайганын белгилегенди докладчы.

Парламент

КЪМР-ни Парламентини президиумуну жыйлыуунда «правительство сугъатдан» Ветеринария жаны бла регион управленисны эмда КЪМР-де ветеринар медицина арены ишлерини сорууларына къаралганды. Аны бла депутатланы управленисны башчысы Аслан Арамисов шагъары этгенди.

Республикага кийик маллада кутурган аурууга къажар дарманла керекли тенги келтирилгенди. Былыр 32 минг жанлыуа салынганды ол. Докладчы малланы жайлыкъга хазырайла жаны бла ишни юсюнден да билдиргенди. Бу кезинде ветеринар служба къалай ишлерини тизмеси кыралганды. Сөз жукъгъан аурууланы жайылуна къажар республиканы комиссияны ишини юсюнден да барганды. Аслан Арамисов «Ветеринарияны юсюнден» федерал законнга кийрилген тозетилени, анга тийишликде жаныуарланы сөзге алыуу, кырал маркала салыууну юслерин-

ден да билдиргенди. Халкыны таза, ашарга къоркъуусуз эт бла жалчыты жумушланы чеклеринде базарлада ветеринар-санитар экспертиза толтурулды. Былыр тёрт миллиондан аслам продукция тинтигенди. Къырал ветеринар службаны кадрла бла жалчытыуу, ырыкъ-техниканы илгендириуно юслеринден да айттыганды. Аслан Арамисов дарманланы бла дезинфекция затланы кыстыргыны кыралганды да билдиргенди. Кадрланы юслеринден айткъанда, Къабарты-Малкъар кырал аграр университетте бла келишим этилип, студентте практиканы управлени-

Игленидиру

Кёпюрюню жанзыртхангыла

Бу кюнеде Акъ-Сууну тёртюнюк посёлөгунда этген кёпюрюню жангырты бошагъандыла. Ол Нальчик сууну юсюнде орналады, аны кюн сайын таниг кесек анда хайырланды: эллиген эм арт заманда аслам келген къошакъла да.

Алгъаракъланда «Къоркъуусуз эм тынгылы автомобиль жолла» миллет проектте кере былайда жолну да 2,6 километри чаклы бирде, тынгылы ремонт бардырылып, мардалагъа

келтирича этилгенди. Кёпюрюню сол жанында къулагын суу талап тозурахтаны себепли, бетон къуоп, жангыртырга тиюшгенди. Алай бла 35,7 метр чаклы бирде тынгылы къабырга салынганды. Аны бла бирге журун суула таламача артыла эм быргыла да жарашдырылганды. Алай бла, кёпюр кенгертилгенден сора да, квайсы бир техника да ётерча къоркъуусуз болганды.

Эришлу
Миллет тёрелени айныта
2 бет

Эсде тутуу
Къараучула хурмет этгендиле анга
3 бет

Биллим
«Сабийни энчилигин кёрюп, аны ёсюу жолун ызларга керекбиз»
3 бет

Жоралару
Чыгъармачылыгыны кенглиги белгиленгенди
4 бет

Спорт
Муратлары — дунияга атларын айтдыргыра
4 бет

Жазылыу-2024

Ниет хазнабызны от жагъасы

Малкъар халкъ хар заманда да кесини тиюневисин, бююн-нун, тымбасын да тервенди оюмай билгенди. Болгоникде тилибизни тас этип барыбиз, сабиле тучча сёвеширге сюймейде деп да анстан айтылмайды. Болсода, бай тилибизни кирксизлигин саклар ючюн, аны деменилгени кёргозтор ючюн, ёмюролю хазнасын тамам белгилер ючюн, биллимерини, акылларын, факулларын, заманларын да кызгынмай, миллетте кызуу этген адамларыбыз оз туюююду.

Былайда, бек биринчиден, «Заман» газетини, «Минги-Тау» эм «Нюр» журналланы редакцияларына испас сөгзюню айттыргы сюеме. Белгилесича, жылдан-жылга газетибиз, журналларыбыз да маъналы, кыйиматлы бола бардыла, материалла дыйым басылганды.

Бу ишини тап кыраууну, миллетин сыйгелени, бугулганганланы, аны тамбасына кыйтыра билгендени кууандармай оюмай жокъду. Дулауисиз, ниет хазнабызны от жагъасын сугуулас ючюн, кесин миллет адамга санапан газетте, журналга жазырыла берчюлдү.

Келигиз, хар бирибиз да маданият хазнабызга къошумчулук эте, газетте, журналда да жылы жикичи жарымына жазылайык!

ЛОКЪЯЛЛАНЫ Жухар,
РАН-ны Къабарты-Малкъарда илму арасын гуманитар тинтуле бардырган институтуну къарачай-малкъар фольклор бөлөмюно илму къуллукчуу.

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ — П5893

Жукъзъан ауруулагъа къажар магарла къалай мамланганларына къарагъандыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

КъМР-де ветеринария медицина жама бля ара Билтер 24,3 миллион сом багъасы жумушла толтурганды, ол а аны алында жылы 110 проценти тенгиди. Жануарлары къоруулауу, алагъа зорлукъ сынатануу тохтатынуу юсеринден да айтылганды. Докладчы билдиргенча, Байтер Нальчикде хауле итлени бля кишитлени болжаллы халда тутарча эм багъарча жерни къурулушу бошланганды. Ары бир жолгъа 122 жануар сыйынаркъыда. Депутатны докладчыгъа соруулары болгандыла. Билим берги, илму эм жаш тельчоны ишлери жаны бля комитети башчысы **Нина Емужева** жаш адамлары окъудан сора иш бля жалчытуу юсюнден сорганды. Эни ветеринар клиника бля къуралган байламлыкъланы юсеринден айтыр-да сойгенди. Аслан Арамисов бил-

ханьча, республиканы шахарларында бля элдеринде ветеринар пунктла къуралса, жаш адамлары иш бля жалчытууга онг болукъду. Ол жагы бля программа хазырды. Эни иели ветеринар клиниканы ишлерин Россельхознадзор тинтирге жууапны болганды да эсгертенди. Управление бу ведомство бля байламлыкъда ишленин да айтырды. Аграр соруула, табийгъатны хайырлануу, экология эм тегерекдеги къудуретни къоруулауу жаны бля комитети башчысы Артур Текушев комитети бля Ветеринар службаны араларында байламлыкъланы юсеринден айтырды. Кемчиликлени арасында уа хауле жануарла бля соруулары белгилегенди.

Докладчы созгенден сора, депутатла жууаплы органлагъа эсгертиуени къабил керегенди.

Президиуму жыйылуу андан ары барганды. Парламентарийле

«КъМР-ни административ-жержерли къураулуу юсюнден» республикалы законун 7-чи статьяны тезистилени созгенди. Дагъыда «Жержерли самоуправление органла халкъла аралы эм тыш къыррала бля экономика байламлыкъла къурагъанда болуулары бир нызамгъа келтириу юсюнден» законпроектте да къаралганды.

«Тюрлю-тюрлю соруула» бълмуэм Законла жарашдырыу эм жержерли самоуправление соруулары жаны бля комитетини башчысы **Борис Мамбахов** Тарк муниципал районну юлгюсюнде миллет проектлени жашауда бардыруу бир-бир соруулары» темагъа «комитетини сагъатында» чыгарылган эсгертиуе къалай толтурулганыларын билдиргенди.

Промышленность, транспорт, связь эм жол молк жаны бля комитетини таматасы **Байдаланы**

Салих Парламентини президиумунда «КъМР-де автомобиль жоллары айнытуу» эм «КъМР-ни транспорт системасын игилендириу» къыяр программа къалай толтурулганыны юсюнден» соруу сююлгенден сора этилген эсгертиуе къалай мамланганларынын айтырды.

Физкултура эм спорт жаны бля комитетини башчысы **Арсен Барагунов** «КъМР-де физкултура эм спортта болуулары бирге келишириу юсюнден» темагъа «правительстволу сагъатда» чыгарылган эсгертиуени тамамлауу юсюнден билдиргенди. Депутатла къулууларында жетишилме болдурган инсанлары КъМР-ни Парламентини Сюйлеи радомасы бля саугъалауу юсеринден онуну да къабил керегенди.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Эришуу

Миллет төрелени айныта

Любовь Аскербиевна билдиргенге кере, бу жол төрт команда да къыт болмас ючюн, эришуу экиге бөлюнгенди. Кюз артына конкурска этна да эки юйюр хазырлана турды. Ызы бля, аны эсеплери чыгарылып, хорлагъанланы саугъалауу болукъду. Барз кюн а юйорле апталары бля келген эдиле: 91-жыллыкъ Байдаланы Кямал, аны келини бля туулуулары юйорлерини, тукумларында да юсеринден тынгы билдирюу хазырлагъан эдиле. Дагъыда Къабарты-Малкъарны айнууна къошумчулукъ этген адамлары тизмеси бля да шагъырей эткенди.

КъМКъУ-Уч Усталаны билимлерин ёздоруу институту маиксар тилден лабораториясынын таматасы **Къонакъланы Любаны бошланчылыгы бля къурагъан «Юйюр -эни тили бля миллет төрелени он жагъасы» деген эришууны быыл биринчи кесги бардырылганды. Бу жол анга Черек эм Чегем районлары келечилери къатышдылар: Огары Жемтагдан -Занкишилары эм Зичичи Чегемден а - Бойдалары.**

бири - миллетибизни адет-төрелерини юсеринден айтыу болгъаны себепли, Байдаланы тишриулары таулулары къонакъларыкъларын ачыкълугъа эни э белгенди. Бизни аммаларыкъ келген къонакъланы къураулы жермеучюлерин эсгерте, алгъа олтургъанлагъа саугъа журкуну къыла келешенди. Сабийлери ёз тилибизде алапат назму, жыр да айтырдыла. Акъсакъл Кямал Батталович а койно айтырды, жыйылгъан къызуу къарсала бля ырызлыкъларын билдиргенди. Занкишилары да, юйорлеринде не төреле жюрюгенлерин айтырды сора да, адет-намысха халкъыбыз къалай магъана бергенин сахна онн бля кёрюзгенди.

Ызы бля уа юйорню эр кишилер миллетле мах сонун эчилигин, аны къайсы халты койно берилгенин ачыкълангандыла. Дагъыда юйюр биргесине бурун заманда тазула кой турмушларында хайырланган затланы да келтирген эди: эрттеги чалына, киизле, аякъ-къышкъ керекле, аманын юйорю. Ызы бля командада миллетибизни эберлерин, нарт сёзлерин билулеринде да эришгенди. Ахырында балла саналгандыла. Аны ахыр эсеплери къылгъан эки команда эришгенден сора туура этиликледиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Мажарыулыкъ
Ыналаны гыржынларыча татылуу

Бир жол иш бля Шалушкъа иши нёгерим бля барам. Анда жашаган Хочулуны Аминат а, юйорне чакъырп, столгъа аруу бишген гыржынны салады. Аны татыуна бюсорогенибизни кёрюп, тюз да алай бирин бирге бизге береди. Биз, аны редакциягъа келтирип, кёплени сыйлагъан эдик. Андан бери ити кесек заман озганды. Аминат да, жарсыула, дунясын алышанды. Алай ол ётмекни татыуу а бюгон да кёпке эсгердиле.

Ма аны ийкин эсиме ташогъан да «Горный» токенеде сатылган гыржын. Токенчиден аны ким билдиргенин сорама да, токенин кесинде гитче пекарня болгъаны билеме. Анда жыйрмагъа жуукъ ётмек бишириледиле. Аланы араларында нартохден, акъ эмда къара будайдан, зынтыхдан, кётег къошугъан гыржынла да бардыла. Бек башы уа - аланы багъалары башха тюкенледен эс ити да учуду. Мени пекярнягъа да элтедиле. Анда тизгинилли, тазалыкъ олсагъат кёге урунды. Ётмек бишириучюлеге Асанланы Зайнаф башчылыкъ этеди. Ол Телелени, береклени да хазырлагъанла хазна къармалы барысына да бу усталыкъ жаны бля эни билимлери болгъаныларын айтыды. «Ала, кёлперин салып, улуу соймеклик бля тамамлайдыла жумушларын. Ётмекни татыуу да анга кереди. Дагъыда биз ынарларыбыз эрттеги амаллары хайырланабыз», - дегенди ол.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Таппасханлы
Сынауларын аямайдыла

Алгъынны къурулушчу, къайры барсам да, элерибизде жангы мекямланы кёрюп, аланы къалай ишленгенлерине эс бурлама. Жангы Малкъаргъа бармай тургъанты, анда жангы сабий сад, мекжит да ишлени эдиле. Сабий сад ол тиреге къууат салганды, энге кирген жерде кёзюнге илинген да олду. Мекжитге уа битве къуру-

луш ишле бошасала, эли арасында къууат салган мекям болуугъа ушайды. Сабий садха жюрюгенде бля къошудна мектепде окъугъан сабийле энди бир бирлерине чырмау болуукъ тююпюлдю. Энде былай тынгылы зат ишленгенине кёлюбюз бля къууанганбыз. Эки кватлы эрчим мекямгъа сабийликке энди сыйнадыла. Аланы юйретгенде да, ишлерге кыйраш тынгылы онгла чыкългъанына бек ырадыла. Сынаулары болгъан юйретинчулеге Жашулуны Валентина бля Гюльнаны Людмила сабий садны таппандырылгъаны бля байламлы къууанчыры се-леймегенди. Бу макхемде хар ыз тынгылы къурауип, ишни аруу бардырадыла.

АБУ Улу А.

«Тарых илмузгъа сейирлерни болгъан хар инсанны да буйрукъ бля шагъырейленирге чакъырама»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Россей жаланда кесини жерлери, тарыхы, миллети болгъан бек къыран угъай, «эни айнуу болгъан къырралды» деп, беллиги ингилизи алим эм тарыхчы Арнольд Дж. Тойнби айтырды. Тюрлю-тюрлю тарых кезиуледе болгъан турюленде да къарамай, Россей кесини эчилигин сакъланганды. Ма ол аны башха къырралдан эни этеди.

Геополитика бля байламлы халкъла аралы къажарлыкъ, Запад къырраланы кеслерин Россейни жауна жюрютенлери, алыны неонацизмни сыйлыкъ кёрюлери, бизни къырралны тарыхын эниш этерге керешюулерни ма бюгонню тарых жаны бля жарыкъландыруугъа айланган документлени къабил кереуе калтириледиле.

Тарых жаны бля эссе тутуу эм керти шартланы магъаналыкъларын тарих эсгерге керешюулерин мындан ары соншю этерге жарамайды. Анга юлгю кесини тарыхы бля байламлы эскеримент этерге эркинлик берген Украинаны калтириледиле. Ол неге келтиргенин а керёбиз эм аны бля байламлы жангы комментарий былайда керекмейди.

Жарыкъландыруу ишде къырал политика эки магъаналы затны белгилерчады. Биринчиси - илму билимге бля тинтулеге та-

рныу. Алай бля, интернетни алган жалган тарыхчылына бля ёторюк информацияны керюгер он болукъду. Экинчиси уа - Россейни халкълары кеслерин бир миллетча созрета этюудю. Аны бля бирге аламан хар бирини да кеслерини адет-төрелери, маданиятлары да сакъланырыкъдыла, ол санда Къабарты-Малкъарны халкъларында да. Хар миллети да кёп къыйын заманла бля байламлы кесини башхалагъа ушамгъан тарых ызы барды. Ол затланы да сакълый, къырралны биримюне эни магъана берюню эслету кереди.

Документ тарых жаны бля жарыкъландыруу къырал политиканы баш мурутлары белгилениди. Ападан бек магъаналысына уа Россейни жашауунда болгъан тарых ишлени унутмады.

Былайда дагъыда, бу документ бля байламлы, Къабарты-Малкъарны халкъларына хайырлы болуукъ тышында жашаган жерлеберибиз бля жарыкъландыруу ишни тап къурауу. Алай бля тышында жашаган келечилерибиз да Россейни тарых болуун игирек билсе, ёсеп келген тёлперибизни араларында байламлы бютюн кюлю болуугу хакъды.

Аны себепли, тарых илмузгъа сейирлери болгъан хар инсанны да бу документ бля бютюн къаршы шагъырейленирге чакъырабыз.

Жамауат

Танг кесек соруу тинтилгенди

Къабарты-Малкъарны Регионгъа ону этни арасы (ЦУР) ай башланганын төрт жюздөн аслам тилекге къарганды. Аланы асламысы «Telegram», «Однаклассники», «ВКонтакте» социал сетельде кёлгюролген «Инцидент Менеджмент» амал бля сайланганды.

Кёбюсю, хар замандача, жоланы таппандыруу, социал къоруулауу, жашау журт-коммунал мюлк, тирени игилендириу, саулыкъ сакълуу бля сайлангандыла. Хар бирине тынгылы къаралып, тийишли ведомстволарга жибериледи.

Бу жол тилеклени кёбюсю Нальчик шахарда, Прокладна эм Фёдоров муниципал районлада жашагъанладан келгенди. Сагъынчулар кезюуде Тырныуузда Мурука улу орамда эм Огары Курда Советская орамда жашагъанла таза суу бля жалчытылынырча мадар этилгенди. Аны бля бирге Кенжеде 8 Март эм Майскийде Ленин атлы орамда 28-чу номерли кёп фараулы юйюне арбазы жертиртырча жумуш

тамамланганды. Зыбыр къалган-къулгъанла тёлгелен жер да жабылганды. ЦУР КъМР-ни саулыкъ сакълуу министрини Рустам Калиботов бля тююзюле ушакъ бардырууда, къурулгъан баргъан, жангартылгъан эм бюгонню игилемге келешен обурдузание бля жалчытылынырча медицина ишленинде тонулганы юсеринден тонулап билдирилгенди. Анда докторм Фельдшер» къыррал программалыгъа кере, жаш кече жарытырча жумуш

къалай онг таппырлгъаныны юсюнден да айтырды. Министр тынгылауучулары сорууларына да жууаплы бергенди.

«Эге сала айтсакъ, Регионгъа ону этни ара одис халда ишлемейди», «Инцидент менеджмент» бир тюрлю соругъа эс бурур ючюн, ол социал сетельени биринде жазылгъа керекди. Ол санда кемчилик тынгыларкъ ачыкъланса игиди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Почта

Эллилени жумушарына къайгъыра

Элбрус районда онюч почта бёлум барды. Ападе 50-ге жуукъ адам ишлейди. Ала жамауаты алында борчларын толтуруугъа итинеди.

Лашкута эли почта бёлумо ишени тынгылы жалчытууу бля атын районда айтыралгъанды. Ол тынч жумуш болмас да, жууаплыды. Бёлумоно таматасы Ездюленаны Азият бля почталон Жантууны Роза эллилени кереклери жарымтай, заманында къарайдыла. Аны себепли макуу, ырызлыкъ да аладыла. Алар тутун ишлени эсгерге керекди, неда этмеклик затына ие болмазга.

Къачан да жамауат бля ишленген тынч болмагъанды. Абзада, къарта да бар, ала хар бири бир тюрлю къышкъылы, кими тырмачы, кими да дауучу болгъанларын биледи. Алай, Азиятны айтууна кере, лашкутагъа бирда болмагъа ачкъоз миллети, ары бля бля билгенле, аруу тилгилешели.

Почта бёлум жамауатын кеп ишине къарайды. Сёз ючюн, коммунал жумушланы барында да ачканы санап аладыла. Къызгъа бля постында да, туура алгъын замандача кеп тююп эселе да, боладыла. Андан сора да, кёлжилыкъ арендагъа берилген жерлени хакъын да почтагъа тёллейди. Жер кочюн, улуу ючюн налог ачканы да мында тёлер онглары барды эллилени. Андан тышында уа, пенси-ячылагъа сатылуу эгерте да болушудыла. Бусыгъада почта бёлумо кезююнде чарчында да тюкенле болгъаны себепли, кимге не керек болса да, абаданла мында келип аладыла.

Азият пенсияны бля пособилени кезююнде чарчы утуп, жангылыкъсыз аланы тёлеп бошаса, кеси да насыплы болады. Бирлеге игилки эталса, анга кеси да бек къуанды. Ачкычылыкъ бля къууангъа уа, ала газетелер бля журналлагъа сююп жа-

бюрек жазырыгъызыны тилеучюдоло. Сабийлени, усталаны да юсеринден къыстау жазгъаныгъа уа бек къууандыла. «Тамблагъызы» кёлгюролгювизде», - деучюдоло элбизини отурлу къартлары.

Сора бизни алай кеп үчрежденибиз жокъду. Алай эл башчысы школда, администрцияда, Мадантн ююде да жаздырыларын къуруда излейди, «дегиди Азият ушакъызына ушайды.

Керти да заман къыйын бола баргъаны сайан, адамланы къышкъылары да турленеди. Лашкута бир гитче айрыкмагъа ушайды. Анда 260-ха жуукъ юйор жорде 700 тенгли бир адам жашайды. Ала сабыр, аруу сёлеше, жан аурда билгенди. Былай жерде жашагъан, ишленген да аламаты. Эллилени бир бирлери бля мамлыркъада, сюймекликде жашай билулерини себеплеринден бири эл башчыны жууаплыгыды. Почтаны ишилчери жамауатын не жарсыу болгъанын таматгъа билдирселе, ол упу кёлгюлукъ этмей, не жаны бля да болушукъ таппандырыгъа итинеди. Айт келгенибизча, эл почтаны бёлумо, жамауатын бирикдирге жууаплы жумушлагъа бёлумо иши ити кёбейери.

Эрте замандача, газетни къыбэкъ эшитке сабын жетмей, жазылуучу къоуп, аны бля жангы жазылуу тёлеме къатышырча сөлвешбиз. Тилибюз басмаланган гагетни бля журналлагъа миллет магъаналыкълары бек ызын келерди да ити аныгъайдыла эл-лирлерибиз. Сююнд да аладыла, ашыгъын да сакълыйдыла. Алай газетни беттеринде элдеушакъ уа, ала газетелер бля журналлагъа сююп жа-

ТЕМУККУЛАНЫ Асият.

Элмез улуну чыгармачылыгыны кенгитирилген бөлгөйлү, филология илмуну кандидаты Атабийланы Асият поэзия жанрындагы кенгитирилген бөлгөйлү атанган. Жазып башлаганынан буюнгоюккө дери Муратдинни көп киттаплары босмадан чыгарылды. Сабийлеге аталган назмулары баш чыгармачылары уа мектептер адабиятта энци жерин алдыла.

Жоралар

Билдиргенбиоз, бийлел бөлгөйлү назмуу, драматург эл прозак Елмезаны Муратин 75-жылдыгы белгилейди. Аны чыгармачылыгына аталган илму семинар а көп болмай Кызарты-Малкзарны Гуманитар тинтуйне институтунда өткенди.

Чыгармачылыгыны кенгитирилген бөлгөйлү

Алена уа Елмезаны Муратинди драматургуны энци белгилегенди. «Аны пьесалары жалаңда Кызарты-Малкзарны сахна искусствосун айнытууга угай да,

Кырачай-Черкеси, Кызуукууну, Татарстанны, Башкырияны, Шимал Осетия-Аланияны да маданиятлары байжыктыргандыла. Муратинни «Тошак бийче», «Тайыр баш Зухура», «Шошлукну чыоросидеген чыгармалары жашауну торло-торло кезуилерин ачыккалайдыла. Ала жазуучуну мынтты устанына ачыккалайдыла, - деп белгилегенди Алена Муштафеева. Семинарны ишине кытышкан аны араларында филология илмуну докторлары Биттирланы Тамара, Берберланы Бурхан, Езданланы Фатима, Юрий Тхагазитов да бар эдиле. Тамара Шамшудиновна, Элмез улуну тили бай болганын чертип, энтта да бир кезе аны сабийлеге деп жазуу назмуларын да тохтаганды.

Юрий Тхагазитов а бийлел илму семинарла бардырууну алапат төрөгө сангасханы билдиргенди. ТАПАСХАНЛАНЫ Аминат.

Оноу

Дачалагыза — хакьсыз эзэз

Кызарты-Малкзарда газ тартууну программасына дачала да кыошулуктудыла. Алгачкыда газ жалаңда аны чекерине дача тартылганды. Андан ара уа хайылап аны кеси бардырыга керек болганды. Хакьсыз көк отпуктурга тартк ючюн, бийлел жорукчаны толтурууга тийишиди: - коммерциялы болмаган дача (СНТ) газ тартып кан эден узак болмагза керекди, - жер колошмо энци бир кеси болганына тийишл кызыгыт да суралыктыды: - кадастр эсепте тошорге эм жашау журт салырга жарача болугга керекди; - дачала биригуню келечилери газ тартылырына бирден ырызлыккыларын билдирге эм аны протокол баша бегитрге борчлудула; - хакьсыз газ тартыга жалаңда жашау журтча хайыраныр хайиса баша кыошулурга жарайды.

Конкурс

Жаш тёлнюю башламчылыкларына — аслам эс

«Иш кёлню Россей» жамаяут организацины Кызарты-Малкзарда бөлмөнюю башламчылыккы баша «Жаш тёлню бизнесскол» деген проект бир ненча жылы негитирилди бардырылды. Көп болмай аны кезуилу курсларын тауусана кеселерин бизнесс-проекттерин кыорууга алдыла. Предпринимательствону энциликтерине керектени аны барганды. Аны кезуилуке деп жаш адамлагы жыйрыма эксперт көп сфералардан билим бергенди. Ахырында уа 23 выпускник конкурс комиссияга проектерин тура этгендиде. Ишлерин хазырларга энци ачыккаларга «Иш кёлню Россейни» бөлмөнюю башчысыны орунбашары Тауырзаланы Салидат баша бизнесс ийнитүү жаны баша эксперт, маркетолог Гузеланы Индира болушканды.

Конкурс комиссияны кызуунда көп экперт бар эди, ол санда «КыМ-ни предпринимательствотта себеллик этүү ара сыны» башчысы Хадис Дуларов, УОАС-ны башчысыны орунбашары Зинара Кунжиева, ITHub колледжин башчысы Соэзияланы Ибрагим, Сатыу-алуу — Промышленность палатаны келечиси Жанна Хутова, «Маяк»

Аламант жолоучулук

Россейни билим берүү учрежденилары жалаңда жыгга жаңгы амаланы кенг хайырандыла. Сабийни не жаңы баша да айнытүү ючюн, көп торло окутуу-ойртуу программалагы кытышкандыла. Юйретиу жаңы баша жаңгы программаланы жашауга кийриу Россейде 2015 жылдан 2025 жылга дери токташдырылды. Аны чекеринде ишлеу сайын башланган классны окутуучулары Биттерсей онлайн эришүүлөгө кытышты. «Содружество оялрт Россей» деген битеулю айнытүү кошошк билим берүү программа баша юйретиу, солурга да бардыла.

Сауадыла Россейни школларын эришүүлөгө бийлел 1403 класс кыатышканды. 6 февралдан 13 марта дери эришүүлөгө кезуилер өткөндө, 13 майда жолоучулуктагы Түрүнбуруну 5-чи номерли гимназиясыны 4-чо «А» классы атланганды. Ала Биттерсей онлайн юйретиу кер кезуилуе да жеткенди. «Орлук» деген Биттерсей сайын лагерге чакырылгандыла. Классны таматасы Шамурзаланы

Аминат да бу ююнга сююн көкытышканын айтады. Окуучуларыны эки ыйкыкыны ичинде жаңгы байламлыккы кыраалыкларына, эриктелерин керетип, аламант солурдукларына да кыуангананы билдиргенди. Сабийни жолга ашырырга, алагы махтауу, алгышлуу сөзлөрүн да жеткенди. «Орлук» деген таматасыны кызуулугу толтурган Сотталаны Кырман баша Билим берүү управле-

Спорт

Айтармалыгыза — майдалла. ланрыкыла», - дегенди. Баш тренер да гөкөкфени тутушканына бийик багза бергенди: «Олимпиаданы алында чемпионатка эм кыаруула керекте, алай болупмала майдалла кытыу, айга да, махтауу. Алай, токтан кылаймы, болон улуг жетишмилеге итинирге керекте. Бу чемпионатта жаш спортчуларга да эришкенди, аланы да белгилерге сюеме, жаш тёлнюю да махтарнады. Был спорт министрствотко ырызлыккы билдирлик эрим, жар заманда да болушкы эткенди турадыла». Россейли спортчулагы Олимпиадага кытышырга эришкени берилигини баша кыталгыны юсюндө да сөз барганды. Алай, Аналаны Аслан баша Арсен Закуев айтармалыгыза, бусыга-та анга шарт жууал жоктуу. Бир-бир спортчуланы Олимпиаданы халкыла аралы комитет жибермейди, башчалыга, кыраалы командасын ийгенди, энци лицензия берелде. Алыкка торленуле болурла, алай эсе да, гөкөкфел, политика халгалга кыраамай, устаныкларын эсюрткенди, хазырада тулукуду.

Алы жерле, сауызала да

Кыраачай миллени жаңгыруу ююнне аталык Картачевск шахарда эркин туштуудан 2009-2010 жыллада тууган спортчуланы арзаланды эришүү кыраалгындан. Кыраачай миллени жаңгыруу ююнне аталык Картачевск шахарда эркин туштуудан 2009-2010 жыллада тууган спортчуланы арзаланды эришүү кыраалгындан.

Айтармалыгыза — майдалла

Кыраачай миллени жаңгыруу ююнне аталык Картачевск шахарда эркин туштуудан 2009-2010 жыллада тууган спортчуланы арзаланды эришүү кыраалгындан.

Кыраачай миллени жаңгыруу ююнне аталык Картачевск шахарда эркин туштуудан 2009-2010 жыллада тууган спортчуланы арзаланды эришүү кыраалгындан. Кыраачай миллени жаңгыруу ююнне аталык Картачевск шахарда эркин туштуудан 2009-2010 жыллада тууган спортчуланы арзаланды эришүү кыраалгындан.

Муратлары — дунияга атларын айтдырырга

Подмосковьени Сколково шахарында эркин туштуудан Россейни чемпионаткы барылыганды. Анда кыраалда эм кючлю 500-ден аслам гөкөкфю киочерин сынгаганды. Аланы араларында республиканы келечилери да болганды. Аны майдалла — Иналбек Шерев баш Анзор Закуев, «ююмошно» уа Шауаланы Малик алганды. Ала баша републиканы командасыны баш тренери Арсен Закуев эркин туштуудан олимпиада резервли спорт школну директору Артур Закуев баша Кызарты-Малкзарны Спорт министрствотунда тобуш болганды. Спортчуланы баша тренере ны спорт министри орунбашары Аналаны Аслан алганды. «Бу эсепте, кертик баша да, махтауга тийишиди. Юн гөкөкфю баша чыккандыла, Олимпиаданы алында чемпионатка ол бек бийик керюмюлдө. Анга кыраачуулары бек көп болганына да шактылык эдиле. Бу жоралдагы өз көп заманы барганын, көп кырау салгыныс, жорекен алгышканды», - дегенди ол. Тобушуде эркин эс Шауаланы Малкинни бичини жер

Жалчытыу

Кылуугузуулук, нызамлык да саклангангыла

Росгардияны КыМ-де Управленийыны ведомстводан тышында кылауулары, полциячыла баша бергенди Нальчикте ипподрумунда ат чарилше бардырылган кезуиле кыруу кылауулары Таргун хайылап ишлеу Улуу Хорланы ююнне жоралнганды. Ат чарилше кыралны торло-торло регионларын спортчула кыатышканды. Эришүүлөгө кырааргы энци минген аслам экилгенди. Пазны нызамны сактауула борчларын профессионал халда толтурганлары хайырандан законга бузуклыкка этилгендиде.

Уручулык

Кылуугузуу кесине тапкыкыга хайыраны

Кылуугузуу хайыранын, сызыны бөлмөлеринден бирини башчысы кассада болган 510 минг сомну кеси сюйгөнчө кыратханды. РФ-ни МВД-сыны Эльбрус районда бөлмөнюю спортоуларында Таргун хайылап 54-жыллык тиширүүга ачылган уголовный ишни тинти бошугандыла. Право нызамны саклауучула токташдырылганыра, бийлел февралда ол Эльбрус районда сызыны бөлмөлеринден бирини башчысы эткенди, кылуугузуу хайылап, кассада болган 510 минг сомну кеси керектерине кыратханды. Тиширүүга РФ-ни УК-сыны 160-чи статьясыны 3-чо кесиге бузуклыкка этвени баша байламлы терселуе материалла жарашадырылты, кабыл керюптөндө энци Эльбрус ююнне сюючю кыраууна берилгенди. Ат аханы толусуула кыратханды, деп билдиргендиде бизге КыМ-де МВД-ны пресс-службасындан.

Эсгертиу

Жоруккы кыатылгандыла

Республикада жолда ююрюню жоюу автономизацияланган халда эсепте алган жаңгы б комплекс иштел башлаганды. Ала машинада кыоркуусу бауну такмаганыланы ачыккарыкыдыла, деп билдиргендиде бизге УГИБДД-ны пресс-службасындан.

логия министрствотосуну кенгешинде да зоупотендиде. Анга районаны, шахарланы администрацияларыны эм дачала биригуню келечилери да кыатышкандыла. Жаңгы торленуилеге кер, республикада 7325 чакьль жер колошмо газ баша жалгытырга онг барды. Саулай алып айтканда уа бөлмюнюке дегенюнда 134 дачала биригуню саналды. Болсада газ тартырга жаруулууга аладан 59-чу төргөлдө.

Эсге сала айтсак, хакьсыз газ тартууну юсюндө 3065 тилеке кыраалганды. Аны чекеринде 2970 коллшун этилгенди эм 1406-н газ тартылганды.

Предприниматель болугга итингенде деп торло бөлмюлде проекте жарашадырылган. Сөз ючюн, Ксаналаны Рацулу «Нартланы жолу» деген иложение кыраганды. Ол Кызарты-Малкзарны аймакты жерлерин керюктөди. Байланы атына уа кылачыл этти баша керюктөргө энци аны баша байламлы иш ачарга сюеди, «ЕОС WOOD» деген ат баша мебель чыгаркыды Олес Нибжева. Полина Гувенич а Нальчикте «Гармония» ара ачып, анда юга энци максат тергиле баша керюктерге уму этеди. Башкылары проктерлер юс кийиле тигиу, татуу ашаркыла чыгаруу, ашукана, токенле, ателье, кинотеатр ачуу баша байламлы эдиле.

Экспертле аланы барына да бийик багза бергендиде, жашауда кылай жыгил, тап бардырырга болуугун да айткандыла. Окууну тауусууларын ала проектерин жетишмилли кыраалганына шагатылык этген дипломларыны да кыларына тутурдырылганды. ОМАРЛАНЫ Мурат.

ОМАРЛАНЫ Мурат

Бююнгоюкдө республикада алай 14 система барды. Энци уа ала Нальчик баша бирге баша жерледе да тагылыккыдыла. Жоруккыга кер, водителе энци машинада болганына барысы да кыоркуусу бауну тагырга борчлудула, аны этилгенде РФ-ни Администрация бузуклыккы кодексинде 12.6-чы статьясыны тийишлликте тазир төлгөрдиде. Аны өлчөми минг сомга жетиде. Статыны бир энцилиги — адам ююнне ичинде бузуклыккы баша керуе тутулса, тазирин ача кере төлгөрдиде. Бузуклыккыну энци аны кезуиле уа энци машинасы иеси төлгөргө борчу болукуду.

Камерала бу жоллада салынгандыла

- Баксан районда «Прохладный-Эльбрус» жолу 4-чо километринде;
- Заковок энци «Прохладный-Баксан-Эльбрус» жолу 13-чо километринде;
- Зольск районда Р-217 «Кавказ» трассаны 25-чи километринде (Пятигорскну тийреси баша жолда);
- Прохладный районда Агуд элде Хвалачев аты орамда, 19-чи меклямы тийресинде;
- Чегемде «Нальчик-Майский-Чегем» жолу 10-чу километринде;
- Баксан районда «Кавказ» трассаны 423-чо километринде;
- Баксан районда «Кавказ» трассаны 428-чи километринде;
- Уранда «Кавказ» трассаны 464-чо километринде;
- Баксан шахарда «Кавказ» трассаны 436-чи километринде;
- Заковокда «Прохладный-Эльбрус-Баксан» жаны баша жолу 13-чо километринде;
- «Кавказ» трассаны 440-чи километринде (Баксан жаңындан Эчкини Чегемге кирген жерде);
- Заковокда «Прохладный — Баксан-Эльбрус» жолу 19-чу километринде;
- Чегем районда «Кавказ» трассаны 447-чи километринде;
- Бийлел 13 майдан а жаңгы комплекс бу жерде иштел башлаганды;
- Нальчикде, Мальбохов аты орамда, 32-чи меклямы тийресинде;
- Нальчикде, Киров аты орамда, 36-чы меклямы тийресинде;
- Нальчикде, Суворов аты орамда, 342-чи меклямы тийресинде;
- Чегем районда «Нальчик-Майский» жолу 8-чи километринде;
- Кахунда «Старый Черек-Черная Речка» жолу 6-чы километринде;
- Эски Черекде, Поставая орамда, 35-чи меклямы тийресинде.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазыраганды.

УЧРЕДИТЕЛЫЕ: КЫЗАРТЫ-МАЛКЗАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Publication details including contact information for the editorial office, telephone numbers, and subscription rates. Includes a small advertisement for 'РЕДАКЦИОННЫ ЭЛЕКТРОННЫ АДРЕС'.